KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 30.11.2011
KOM(2011) 808 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

„Horyzont 2020” - program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

{SEK(2011) 1427 wersja ostateczna}
{SEK(2011) 1428 wersja ostateczna}

1. ZMIANA SYTUACJI

Od inauguracji siódmego programu ramowego (7PR) sytuacja gospodarcza uległa znaczącej zmianie. Recesja wywołana kryzysem finansowym w 2008 r. doprowadziła do przyjęcia pakietów środków stymulacyjnych, których celem było ożywienie gospodarki. Chociaż Europa powoli przezwycięża pogorszenie koniunktury gospodarczej, stoi ona obecnie w obliczu kryzysu długu publicznego i obaw przed kolejną recesją. Organy sektora publicznego w całej Europie muszą podjąć zdecydowane działania, aby sprostać tej nowej sytuacji. Głównym wyzwaniem jest doprowadzenie do ustabilizowania systemu finansowego i gospodarczego w krótkiej perspektywie i jednoczesne podjęcie działań mających na celu stworzenie możliwości gospodarczych na przyszłość.

Przeprowadzenie konsolidacji podatkowej i reformy strukturalnej jest konieczne, ale nie wystarczy do zapewnienia konkurencyjność Europy w świecie. Kluczowe dla utrzymania wysokiego poziomu życia, przy jednoczesnym uwzględnieniu pilnych wyzwań społecznych, takich jak zmiana klimatu, starzejące się społeczeństwo, lub przechodzenie w kierunku społeczeństwa efektywniej korzystającego z zasobów, są inteligentne inwestycje, szczególnie w dziedzinie badań naukowych i innowacji.

Badania naukowe i innowacje przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy, podnoszenia poziomu zamożności i jakości życia, a także do powstawania globalnych dóbr publicznych. Są one źródłem przełomowych odkryć na niwie nauki i technologii, niezbędnych aby sprostać pilnym wyzwaniom, przed którymi staje społeczeństwo. Inwestycje w tej dziedzinie są również źródłem możliwości biznesowych związanych z tworzeniem innowacyjnych produktów i usług. Pomimo iż Unia jest światowym liderem w wielu dziedzinach technologii, musi też zmagać się z rosnącym współzawodnictwem ze strony zarówno tradycyjnych konkurentów, jak i gospodarek wschodzących, a zatem musi poprawić swoje wyniki w zakresie innowacji.

Dlatego też badania i innowacje stanowią centralny element strategii „Europa 2020”[1] na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Zasadniczym celem w ramach tej strategii jest zwiększenie nakładów na badania i rozwój do poziomu 3 % PKB do roku 2020. W inicjatywie przewodniej „Unia innowacji”[2] zawarto szereg wszechstronnych działań na rzecz zwiększenia osiągnięć w zakresie badań i innowacji. W kontekście tej strategii wnioski Komisji dotyczące budżetu Unii po 2013 r.[3] odzwierciedlają wolę inwestowania w przyszłość Europy, dbając przy tym, aby każde euro zostało wykorzystane z maksymalną korzyścią dla europejskich obywateli.

2. HORYZONT 2020: ZERWANIE Z PRZESZŁOŚCIĄ

Nazwa nowego unijnego programu finansowania badań i innowacji – „Horyzont 2020” – odzwierciedla dążenie do realizacji koncepcji, osiągnięcia wzrostu i tworzenia miejsc pracy z myślą o przyszłości. Program „Horyzont 2020” będzie kluczowym narzędziem wykorzystywanym do realizacji inicjatywy przewodniej „Unia innowacji” i do realizacji

---

1 COM(2010) 2020
2 COM(2010) 546
3 COM(2011) 500

zobowiązań podjętych w ramach tej inicjatywy, oraz posłuży jako odpowiedź na wnioski z posiedzenia Rady Europejskiej z dnia 4 lutego 2011 r. i na rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie Unii innowacji[4].

Program „Horyzont 2020" skupia wszystkie istniejące fundusze unijne na badania naukowe i innowację, w tym program ramowy w zakresie badań naukowych, działania związane z innowacjami w ramach programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT)[5]. Takie podejście zostało powszechnie uznane przez zainteresowane strony za ruch we właściwym kierunku[6], a dodatkowo zyskało ono poparcie Parlamentu Europejskiego w rezolucji z dnia 27 września 2011 r.[7], Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego[8] oraz Komitetu Europejskiej Przestrzeni Badawczej[9].

Zbiór wniosków dotyczących programu „Horyzont 2020" obejmuje:

- wniosek w sprawie programu „Horyzont 2020"[10], określający ogólne cele, uzasadnienie i wartość dodaną dla Unii, kopertę finansową oraz przepisy dotyczące kontroli, monitorowania i oceny;

- wniosek dotyczący jednego programu szczegółowego do realizacji programu „Horyzont 2020"[11], ustanawiający warunki wdrażania i treść w zakresie ogólnych kierunków działań;

- wniosek dotyczący jednego zestawu zasad uczestnictwa i upowszechniania[12], ustanawiający tryby finansowania i zwrotu kosztów, warunki uczestnictwa, kryteria wyboru i przyznawania środków oraz przepisy dotyczące własności, wykorzystania i rozpowszechniania wyników; oraz

- oddzielny wniosek w ramach części programu „Horyzont 2020" odpowiadającej traktatowi Euratom[13].

---

4 P7 TA(2011)0236

5 Działania w dziedzinie energii jądrowej stanowią integralną część programu „Horyzont 2020", jednak są one przedmiotem osobnego wniosku w ramach Traktatu Euratom. Finansowanie projektu ITER zostanie wyłączone z budżetu UE i będzie objęte dodatkowym programem badawczym.

6 http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/consultation-conference/summary_analysis.pdf

7 P7 TA(2011)0401

8 CESE 1163/2011.

9 ERAC 1210/11

10 Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program „Horyzont 2020" – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020), COM (2011) 809

11 Wniosek decyzji Rady ustanawiającej program szczegółowy dotyczący realizacji programu „Horyzont 2020" – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020), COM(2011) 811

12 Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego zasady uczestnictwa i upowszechniania w ramach programu „Horyzont 2020" – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020), COM (2011) 810

13 Wniosek rozporządzenia Rady dotyczącego programu badawczo-szkoleniowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (2014-2018) przyczyniającego się do realizacji programu „Horyzont 2020" – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji, COM(2011) 812

Do wniosków tych dołączono niezbędne oceny skutków *ex ante*[14]. W ramach uzupełnienia dla przedmiotowego pakietu, istnieje również osobny wniosek dotyczący zmiany rozporządzenia EIT.

Główne nowości:

Program „Horyzont 2020" zawiera kilka nowych elementów, dzięki którym umożliwia on promowanie wzrostu i stawianie czoła wyzwaniom społecznym. Należą do nich:

- znaczne usprawnienie poprzez uproszczenie architektury programu, jednolity zbiór przepisów, mniej biurokracji poprzez łatwy do wykorzystania model zwrotu kosztów, jeden punkt dostępu dla uczestników, mniej pracy administracyjnej związanej z przygotowaniem wniosków, mniej kontroli i audytów; głównym celem tych zmian jest skrócenie średniego czasu oczekiwania na przyznanie środków o 100 dni;

- zachęcające podejście otwarte na nowych uczestników, także tych, których koncepcje nie mieszczą się w głównym nurcie; dzięki takiemu podejściu badacze i autorzy innowacyjnych rozwiązań z całej Europy i spoza niej mogą i faktycznie uczestniczą w programie;

- integracja badań naukowych i innowacji poprzez stworzenie jednolitego i spójnego finansowania od etapu koncepcji aż do wprowadzenia na rynek;

- większe wsparcie dla innowacji i działalności zbliżonej do rynku, przynoszące bezpośredni i skuteczny bodziec dla gospodarki;

- silny nacisk na tworzenie możliwości biznesowych w ramach odpowiedzi na główne obawy wspólne dla osób mieszkających w Europie i poza jej granicami, tj. „wyzwania społeczne";

- więcej możliwości prezentowania swoich pomysłów oraz pozyskiwania środków na ich finansowanie przez nowe podmioty i młodych, obiecujących naukowców.

3. KONCENTROWANIE ZASOBÓW NA KLUCZOWYCH PRIORYTETACH

Program „Horyzont 2020" skupi swoje zasoby na trzech różnych, lecz wzajemnie się umacniających, priorytetach w obszarach, w których wchodzi w grę wyraźna wartość dodana dla Unii. Priorytety te są zgodne z priorytetami strategii „Europa 2020" i inicjatywy „Unia innowacji".

(1) **Doskonała baza naukowa**. W ramach tego priorytetu podniesie się poziom doskonałości europejskiej bazy naukowej i zapewniony zostanie stały dopływ światowej klasy badań w celu zagwarantowania długoterminowej konkurencyjności Europy. Wspierane będą najlepsze pomysły, rozwijane zasoby intelektualne w Europie, badaczom zostanie zapewniony dostęp do priorytetowej infrastruktury badawczej, a wszystko po to, aby Europa stała się atrakcyjnym miejscem dla najlepszych na świecie naukowców.

[14] SEC(2011) 1427 i SEC(2011) 1428

Umożliwi to:

- wspieranie najbardziej uzdolnionych i twórczych osób oraz ich zespołów, aby mogli oni realizować pionierskie badania najwyższej jakości w oparciu o sukces *Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych*;

- finansowanie współpracy badawczej, aby otworzyć nowe i obiecujące dziedziny badań naukowych i innowacji poprzez wspieranie *przyszłych i powstających technologii* (FET);

- zapewnienie naukowcom doskonałego szkolenia i możliwości rozwoju kariery poprzez *działania Marie Skłodowska-Curie*[15] *(„Marie Curie actions")*;

- zapewnienie Europie światowej klasy *infrastruktury badawczej* (w tym e-infrastruktury) dostępnej dla wszystkich badaczy w Europie i poza jej granicami.

(2) **Wiodąca pozycja w przemyśle**. Celem tego priorytetu będzie poprawa atrakcyjności Europy jako miejsca na inwestycje w zakresie badań naukowych i innowacji (w tym eko-innowacji), poprzez wspieranie działań zgodnych z potrzebami sektora biznesu. W ten sposób zapewnione zostaną znaczące inwestycje w kluczowe technologie przemysłowe, zmaksymalizowany zostanie potencjał wzrostu europejskich przedsiębiorstw poprzez zapewnienie im odpowiedniego poziomu finansowania, a innowacyjne MŚP otrzymają wsparcie, które umożliwi im przekształcenie się w wiodące przedsiębiorstwa światowe.

Umożliwi to:

- osiągnięcie *wiodącej pozycji w zakresie technologii wspomagających i przemysłowych*, dzięki specjalnemu wsparciu dla technologii informacyjno-komunikacyjnych, nanotechnologii, materiałów zaawansowanych, biotechnologii, zaawansowanych metod produkcji i przetwarzania oraz sektora badań kosmosu, przy jednoczesnym zapewnieniu wsparcia dla działań przekrojowych, aby uwzględnić skumulowane korzyści z połączenia kilku kluczowych technologii wspomagających;

- ułatwienie *dostępu do finansowania ryzyka*;

- zapewnienie ogólnounijnego poparcia dla *innowacji w MŚP*.

(3) **Wyzwania społeczne**. Priorytet ten odzwierciedla priorytety polityczne strategii „Europa 2020" oraz stanowi odpowiedź na główne obawy żywione przez obywateli w Europie i na świecie. Podejście zorientowane na wyzwania pozwoli skupić zasoby i wiedzę z różnych dziedzin, technologii i dyscyplin, w tym nauk społecznych i humanistycznych. Uwzględnione zostaną działania od etapu badań do wprowadzenia na rynek z niespotykanym dotychczas naciskiem na działania związane z innowacjami, takie jak pilotaż, demonstracja, poligony doświadczalne, wsparcie dla

---

[15] Wybierając taką nazwę Komisja składa hołd niezwykłemu naukowcowi, laureatce nagrody Nobla, oraz jej wyjątkowemu wkładowi w postęp stanu wiedzy naukowej w Europie.

zamówień publicznych oraz wejście na rynek. Ponadto ustanowione zostaną powiązania z działalnością europejskich partnerstw innowacyjnych.

Finansowanie skupi się na następujących wyzwaniach:

- *Zdrowie, zmiany demograficzne i dobrostan,*
- *bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo, badania morskie i gospodarka ekologiczna,*
- *bezpieczna, ekologiczna i efektywna energia,*
- *inteligentny, ekologiczny i zintegrowany transport,*
- *działania w dziedzinie klimatu, efektywna gospodarka zasobami i surowcami,*
- *integracyjne, innowacyjne i bezpieczne społeczeństwa.*

Nadrzędnym celem programu „Horyzont 2020" będzie zrównoważony wzrost. Specjalne fundusze przeznaczone na działania w dziedzinie klimatu i efektywnego gospodarowania zasobami zostaną uzupełnione przez inne szczegółowe cele programu „Horyzont 2020", skutkiem czego co najmniej 60 % całkowitego budżetu programu „Horyzont 2020" będzie powiązane ze zrównoważonym wzrostem, przy czym znacząca większość tych wydatków przyczyni się do wzajemnego wzmocnienia celów w zakresie klimatu i środowiska. Szacuje się, że ok. 35 % budżetu programu „Horyzont 2020" stanowić będą wydatki na działania w dziedzinie klimatu.

Istotną rolę odgrywać będzie EIT, które łączyć będzie najwyższej jakości badania naukowe, edukację i innowacje, przyczyniając się tym samym do integracji trójkąta wiedzy. EIT będzie realizował swoje cele w głównej mierze poprzez wspólnoty wiedzy i innowacji (WWI). Ponadto zapewni on wymianę doświadczeń poza strukturami WWI poprzez ukierunkowane działania rozpowszechniania i wspólnego wykorzystania wiedzy.

Integralną część programu „Horyzont 2020" stanowić będzie działalność Wspólnego Centrum Badawczego, zapewniając solidne faktograficzne wsparcie dla polityki Unii. Będzie ona zorientowana na potrzeby klientów i uzupełniona działaniami wybiegającymi w przyszłość.

Badania i innowacje w dziedzinie energii jądrowej, które mają być wspierane w ramach traktatu Euratom, umożliwią Unii rozwinięcie, w interesie wszystkich jej państw członkowskich, najbardziej zaawansowanych technologii w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego, ochrony instalacji jądrowych, ochrony przed promieniowaniem i nierozprzestrzeniania broni jądrowej.

Sposób, w jaki budżet programu „Horyzont 2020" zostanie rozdzielony między poszczególne cele strategiczne, również odzwierciedla fakt, że został on dostosowany do funkcjonowania w nowej sytuacji. Podział budżetu w ramach programu „Horyzont 2020":

- jest w pełni zgodny ze strategią „Europa 2020", ponieważ wdraża on projekt „Unia innowacji", przypisuje priorytetowe znaczenie agendzie cyfrowej, integracji społecznej, energii, efektywnemu gospodarowaniu zasobami, technologiom

przemysłowym, działaniom w dziedzinie klimatu, oraz przyczynia się do realizowania unijnej polityki zewnętrznej;

- przypisuje priorytetowe znaczenie takiemu wydatkowaniu środków, które będzie miało natychmiastowe przełożenie na wzrost i tworzenie miejsc pracy dzięki inwestowaniu znaczących środków w finansowanie ryzyka, MŚP oraz projekty pilotażowe na dużą skalę i modele demonstracyjne na rzecz kluczowych technologii;

- utrzymuje inwestowanie w przyszłość Europy poprzez stworzenie znaczącego bodźca dla Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, wsparcie badań nad przyszłymi i powstającymi technologiami (FET), zwiększenie możliwości kształcenia zawodowego, mobilności i rozwoju kariery dla młodych talentów oraz przypisanie istotnej roli EIT;

- wykorzystuje inne publiczne i prywatne źródła finansowania w celu zmaksymalizowania swojego wkładu w dążenie do osiągnięcia docelowego poziomu 3 %.

Program „Horyzont 2020" będzie programem siedmioletnim, a w miarę postępów w jego realizacji możliwe są znaczące zmiany w szeroko pojętej sytuacji gospodarczo-strategicznej. Zapewnienie bieżącej aktualności programu „Horyzont 2020" będzie zatem również wymagać dostosowania priorytetów i zasobów, stosownie do zaistniałych potrzeb. W związku z tym we wniosku uwzględniono stosowne klauzule elastyczności.

Realizacja programu „Horyzont 2020" wymagać będzie także strategicznego podejścia do badań naukowych i innowacji, wykorzystywania wspólnych działań i sposobów rządzenia, w ścisłym powiązaniu z pracami nad strategią a jednocześnie wychodząc poza granice tradycyjnej polityki sektorowej. Podejście to będzie oparte na rzetelnych danych, analizie i prognozowaniu, a postępy będą mierzone w odniesieniu do racjonalnego zestawu wskaźników.

W kwestii finansowania działań naukowych wykorzystujących komórki macierzyste zarodków ludzkich, pakiet przepisów programu „Horyzont 2020" jest całkowicie zgodny z podejściem wspartym przez Parlament Europejski i Radę poprzez przyjęcie przepisów 7PR, zgodnie z oświadczeniem Komisji z 2006 r.[16].

4. UPROSZCZENIE DOSTĘPU I OPTYMALIZACJA ZARZĄDZANIA

Program „Horyzont 2020" musi przyciągać najwybitniejszych naukowców i najbardziej innowacyjne przedsiębiorstwa. Aby osiągnąć ten cel, konieczne jest dalsze upraszczanie zasad i procedur dla uczestników. W okresowym sprawozdaniu z oceny 7PR stwierdzono, że konieczne jest podjęcie istotnych kroków w kierunku dalszego uproszczenia poprzez podejście oparte na odpowiedniej równowadze między podejmowaniem ryzyka a zaufaniem do uczestników[17].

---

[16] Dz.U. L 412 z 30 grudnia 2006 r.

[17] http://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/fp7_interim_evaluation_expert_group_report.pdf

Program „Horyzont 2020” wykorzysta bodziec, jakim jest komunikat o uproszczeniach[18] oraz decyzja Komisji w sprawie trzech środków upraszczających wdrożenie 7PR[19], wprowadzając istotne nowe elementy, czego domagał się również Parlament Europejski w swojej rezolucji z dnia 11 listopada 2010 r.[20].

Uproszczenie w ramach programu „Horyzont 2020” będzie mieć trzy nadrzędne cele: zmniejszenie kosztów administracyjnych po stronie uczestników; przyspieszenie wszystkich procesów zarządzania wnioskami i dotacjami oraz zmniejszenie błędu finansowego.

Uproszczenie zostanie osiągnięte w ramach kilku wymiarów:

- Uproszczenie strukturalne zostanie zapewnione poprzez:
  - uproszczenie architektury programu skoncentrowanej wokół trzech strategicznych celów, co ułatwi uczestnikom określenie obszarów, w których istnieją możliwości uzyskania finansowania;
  - jeden zbiór zasad uczestnictwa, w kwestiach takich, jak kwalifikowalność, ocena lub prawa własności intelektualnej, w odniesieniu do wszystkich składników programu „Horyzont 2020”, z odstępstwami dopuszczalnymi jedynie w przypadku, gdy jest to uzasadnione określonymi potrzebami.
- uproszczenie zasad finansowania, tak aby uwzględniały one preferencje zainteresowanych stron w zakresie zwrotu kosztów rzeczywistych, obejmować będzie:
  - prostszy zwrot kosztów bezpośrednich, przy rozszerzonych kryteriach uznawania zwyczajowych praktyk rachunkowości beneficjentów;
  - możliwość stosowania jednostkowych kosztów osobowych (przeciętnych kosztów personelu), w tym właścicieli MŚP niepobierających wynagrodzenia;
  - uproszczenie rejestracji czasu poprzez stworzenie jasnego i prostego zestawu minimalnych warunków; w szczególności zniesienie obowiązków w zakresie rejestrowania czasu dla personelu pracującego wyłącznie nad projektem „Horyzont 2020”;
  - koszty pośrednie objęte jedną stawką zryczałtowaną stosowaną, zgodnie z ogólną zasadą, w odniesieniu do kosztów bezpośrednich – eliminowanie głównego źródła błędów finansowych i złożoności;
  - jednolita stawka zwrotu dla wszystkich uczestników i działań w ramach tego samego projektu;
  - płatności ryczałtowe, nagrody, finansowanie ukierunkowane na rezultaty w określonych obszarach, w których okazało się to właściwe.

---

18 COM(2010) 0187.
19 C(2011)174 z dnia 24 stycznia 2011 r.
20 P7 TA(2011)0401

- Zmieniona strategia kontroli pozwoli na osiągnięcie nowej równowagi między zaufaniem a kontrolą oraz między podejmowaniem ryzyka i unikaniem go, poprzez:

  – rozszerzenie funduszu gwarancyjnego na wszystkie działania w ramach programu „Horyzont 2020" i kontrole *ex-ante* dotyczące kondycji finansowej wymagane tylko dla koordynatorów;

  – zmniejszenie liczby poświadczeń sprawozdań finansowych poprzez wprowadzenie obowiązku przedstawiania tylko jednego takiego poświadczenia na każdego beneficjenta na koniec realizacji projektu;

  – zmniejszenie obciążeń audytowych dla uczestników poprzez strategię kontroli *ex post*, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli opartych na analizie ryzyka oraz wykrywania oszustw, koncepcję pojedynczego audytu i skrócenie okresu przedawnienia dla kontroli *ex post* z pięciu do czterech lat;

  – Skutkiem tego nowego podejścia powinno być objęcie 7 % beneficjentów programu „Horyzont 2020" audytem w całym okresie programowania.

Równocześnie Komisja będzie nadal usprawniać, harmonizować oraz przyspieszać procedury i procesy związane z realizacją programów i projektów. Działania te obejmą nowe podejście do komitologii, z silnym naciskiem na zaangażowanie komitetów programowych w rozmowy na temat planowania strategicznego oraz zapewnienie powiązania z działaniami finansowanymi na szczeblu krajowym. Ponadto Komisja będzie bazować na postępach, jakich dokonano w zakresie poprawy jakości, skuteczności i spójności procesu realizacji poprzez jednolitą, przyjazną dla użytkownika platformę informatyczną zapewniającą punkt kompleksowej obsługi dla uczestników (e-Horizon 2020) i poprzez podjęcie dalszych kroków w kierunku eksternalizacji finansowania badań naukowych i innowacji w Unii. W tym względzie zoptymalizowane zostanie wykorzystanie istniejących agencji wykonawczych, w tym ewentualnie poprzez ponowny przydział zadań w celu osiągnięcia większej specjalizacji.

Komisja uważa, że – dzięki wszystkim tym elementom – możliwe będzie skrócenie średniego czasu oczekiwania na przyznanie środków w ramach programu „Horyzont 2020" o 100 dni w porównaniu ze stanem obecnym.

Kontynuowane będą podejścia partnerskie w oparciu o art. 185 i 187 Traktatu. Istotnym elementem działań dążących do eksternalizacji będzie także powszechniejsze wykorzystanie instrumentów finansowych w oparciu o tworzone obecnie platformy dłużne i kapitałowe. EIT, poprzez staranne planowanie swoich działań, dostosuje swoje prace ściśle do priorytetów programu „Horyzont 2020". Zwiększając liczbę wspólnot wiedzy i innowacji (WWiI) oraz podejmując działania w zakresie upowszechniania wiedzy i dzielenia się nią, będzie w stanie zarządzać większym budżetem niż obecnie.

5. SZEROKIE I SPÓJNE PODEJŚCIE DO INNOWACJI

W inicjatywie przewodniej „Unia innowacji" podkreśla się, że Europa musi opracować odrębne podejście do innowacji, oparte na jej wyjątkowym zbiorze wartości. W programie „Horyzont 2020" zastosowano szeroko zakrojone podejście do innowacji, które nie ogranicza się do wprowadzania na rynek nowych produktów, ale obejmuje również procesy, systemy i inne podejścia, w tym przez wykorzystanie europejskiego potencjału w zakresie projektów,

kreatywności, usług i wagi innowacji społecznych. Zasady finansowania tych działań będą się zazębiać ze wsparciem na rzecz badań naukowych i rozwoju technologicznego.

Silniejsze wsparcie będzie udzielane w zakresie wprowadzania innowacji na rynek, w tym przez sektor publiczny. Będzie ono w większym stopniu dotyczyć weryfikacji poprawności projektów, projektów pilotażowych i demonstracji. Obejmie ono lepsze wykorzystanie potencjału infrastruktury badawczej, jak również ustalenie norm technicznych, zamówień przedkomercyjnych oraz zwiększenie znaczenia udziału kapitałowego i finansowania dłużnego. Nowe podejścia, takie jak zachęty, przy pomocy których nagradza się osiągnięcie konkretnych celów, będą wspierać udział szerszego kręgu wynalazców. Zadaniem europejskich partnerstw innowacyjnych będzie zwalczanie technicznych, prawnych i operacyjnych barier ograniczających innowacje w Europie, ustanawiając w ten sposób trwałe powiązania między środkami podaży i popytu.

Znaczące innowacje są często źródłem zaskakujących odkryć lub nowego zastosowania istniejących lub powstających technologii. Program „Horyzont 2020" umożliwi najzdolniejszym i najbardziej twórczym naukowcom poszerzenie granic wiedzy poprzez wzmocnienie działań opartych na podejściu oddolnym, takich jak ERBN i FET, działań Marie Curie i specjalnego instrumentu MŚP. Ponadto w odniesieniu do każdego z wyzwań społecznych, opisy tematu w zaproszeniach do składania ofert będą – bardziej niż w przeszłości – pozostawiać wnioskodawcom wiele swobody w zakresie proponowania innowacyjnych rozwiązań według ich własnego wyboru.

Program „Horyzont 2020" będzie wspierać wymianę pomysłów i perspektyw poprzez stosowanie spójnego podejścia w ramach wszystkich jego elementów składowych. Obowiązywać będą te same zasady, co umożliwi uczestnikom sprawne poruszanie się między poszczególnymi elementami. Zostaną wdrożone działania pomostowe, których celem będzie inicjowanie kontaktów między poszczególnymi projektami i ich rezultatami a powiązanymi projektami realizowanymi w ramach innych elementów.

Wspólne działania między poszczególnymi elementami programu „Horyzont 2020" potrzebne będą w szczególności, aby zapewnić płynne połączenie między wsparciem w zakresie technologii wspomagających i przemysłowych a ich zastosowaniem w walce z wyzwaniami społecznymi. Opracowano szczegółowe postanowienia, aby umożliwić realizację takiego podejścia i stworzyć zachętę do podejmowania działań przekrojowych, w tym możliwość łączenia budżetów w racjonalny sposób.

Zgodnie z zaleceniami grupy wysokiego szczebla ds. kluczowych technologii wspomagających (KET)[21], cel „Wiodąca pozycja w zakresie technologii wspomagających i przemysłowych" pozwoli na traktowanie kluczowych technologii wspomagających jako kluczowego priorytetu programu „Horyzontu 2020", zwracając uwagę na ich znaczenie dla wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Obejmuje on oddzielny budżet opiewający na kwotę 6663 mln EUR przeznaczony na kluczowe technologie wspomagające w zakresie fotoniki, mikro- i nanoelektroniki, nanotechnologii, materiałów zaawansowanych, biotechnologii oraz zaawansowanych systemów produkcyjnych i przetwórczych. W ramach zintegrowanego podejścia do KET, zapewnione zostanie specjalne wsparcie dla działań wykorzystujących skumulowane korzyści płynące z połączenia szeregu KET, w szczególności poprzez wspieranie zakrojonych na szerszą skalę projektów pilotażowych i demonstracyjnych.

---

[21] http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

6. ZWIĘKSZENIE UDZIAŁU MŚP

Projekt przewodni „Unia innowacji" obejmuje zobowiązanie do zapewnienia znaczącego udziału MŚP w programie „Horyzont 2020". MŚP mają znaczny potencjał innowacyjny i posiadają zdolność do wprowadzania na rynek przełomowych rozwiązań technologicznych i innowacji w dziedzinie usług. Wzmocnienie podejścia do MŚP, w tym zwiększenie uczestnictwa mikroprzedsiębiorstw, ma zasadnicze znaczenie, jeżeli program „Horyzont 2020" ma pomóc szybko rozwijającym się dziś przedsiębiorstwom stać się przedsiębiorstwami międzynarodowymi w przyszłości.

W programie „Horyzont 2020" przyjęto zintegrowane podejście do MŚP. Poprzez takie podejście, oczekuje się, że około 15% całkowitego łącznego budżetu przeznaczonego na walkę z wyzwaniami społecznymi oraz na technologie wspomagające i przemysłowe trafi do MŚP. Szereg nowości w ramach programu „Horyzont 2020" będzie zachęcać MŚP do udziału w nim.

Szczególnie korzystne dla MŚP będzie uproszczenie, ponieważ często nie dysponują one wystarczającymi środkami, aby poradzić sobie ze znacznymi obciążeniami administracyjnymi. W ramach tego uproszczenia utworzony zostanie punkt kompleksowej obsługi dla MŚP, które chcą uczestniczyć w programie „Horyzont 2020". Do zwiększenia udziału MŚP doprowadzi ponadto zwiększony nacisk na działania innowacyjne, ponieważ działania te mają dla nich bezpośrednie znaczenie.

Te horyzontalne środki zostaną uzupełnione specjalnymi działaniami dotyczącymi MŚP, dzięki czemu wsparcie, które do tej pory było rozproszone wśród kilku programów, zostanie skonsolidowane w ramach uproszczonego zestawu instrumentów.

Po pierwsze, nowy instrument MŚP, stworzony w oparciu o model SBIR[22], którego zasady opisane zostały w celu „Innowacje w MŚP", będzie stosowany konsekwentnie wobec wszystkich wyzwań społecznych, jak również w odniesieniu do technologii wspomagających i przemysłowych. Instrument ten umożliwi MŚP prezentowanie swoich najbardziej innowacyjnych pomysłów w kontekście rozwiązywania wyzwań na szczeblu unijnym. Dzięki wymienionym poniżej cechom będzie on odpowiadał potrzebom wszystkich MŚP oferujących innowacyjne rozwiązania dla konkretnych wyzwań, niezależnie od tego, czy dotyczą one sektora zaawansowanych technologii i oparte są na badaniach naukowych czy też odnoszą się do społecznych innowacji ukierunkowanych na usługi:

– *Jedynie MŚP będą mogły ubiegać się o finansowanie.* Mogą one wciągnąć do współpracy innych partnerów, jednak jedną z głównych nowości tego instrumentu jest to, że umożliwia on realizowanie projektów przez pojedynczych uczestników;

– *Wsparcie będzie oferowane w różnych fazach.* Faza studium wykonalności pozwoli na ocenę potencjału projektu. Główna dotacja umożliwi MŚP podjęcie realizacji projektu, utrzymanie własności praw własności intelektualnej i zlecenie zadań podwykonawcom tam, gdzie jest to konieczne. Dalsze wsparcie zapewnione zostanie za pośrednictwem usług, takich jak pomoc w dostępie do kapitału wysokiego ryzyka, wsparcie innowacyjne lub zamówienia publiczne.

---

[22] Inicjatywa badawcza na rzecz małych przedsiębiorstw, http://www.sbir.gov

Po drugie, w ramach celu „Innowacje w MŚP" uwzględniono specjalne działanie ukierunkowane na MŚP intensywnie korzystające z badań naukowych. W ten sposób udzielone zostanie wsparcie na kolejnym etapie programu Eurostars[23] wdrażanego we współpracy partnerskiej z państwami członkowskimi[24]. Działaniu temu będą towarzyszyć środki mające na celu budowanie potencjału innowacyjnego MŚP, takie jak tworzenie sieci kontaktów i pośrednictwo, a także umożliwienie MŚP „włączania się" do technologii dzięki kontaktom z naukowcami i innowatorami w całej Europie.

Po trzecie, zgodnie z tym, o co apelowała Rada Europejska, szczególna uwaga zostanie poświęcona MŚP w ramach celu „Dostęp do finansowania ryzyka". W odniesieniu do instrumentu dłużnego, wiodące znaczenie MŚP zostanie wzmocnione przez współpracę z instytucjami pośrednictwa finansowego na krajowym i regionalnym szczeblu. Instrument kapitałowy skupiony zostanie na inwestycjach na wczesnym etapie rozwoju, przewidując jednocześnie możliwość realizowania inwestycji na etapie ekspansji i wzrostu w połączeniu z instrumentem kapitałowym w ramach Programu na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw i MŚP.

Instrument kapitałowy oraz składnik instrumentu dłużnego dotyczący MŚP zostaną wdrożone jako element dwóch unijnych instrumentów finansowych, które przewidują wykorzystanie długów i kapitału na potrzeby wspierania badań naukowych i innowacji oraz wzrostu wśród MŚP, w połączeniu z instrumentem dłużnymi i instrumentem kapitałowym w ramach Programu na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw i MŚP.

7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Współpraca międzynarodowa z państwami trzecimi jest niezbędna, aby skutecznie realizować wiele konkretnych celów zdefiniowanych w programie „Horyzont 2020". Tak jest w szczególności w przypadku wszystkich wyzwań społecznych, na których skupia się program „Horyzont 2020", a którymi należy się zająć na szczeblu globalnym. Kluczowe znaczenie dla badań pionierskich i podstawowych ma również współpraca międzynarodowa, która pozwoli na czerpanie korzyści z nowopowstających możliwości w zakresie nauki i technologii. Promowanie międzynarodowej mobilności naukowców i badaczy ma podstawowe znaczenie dla wzmocnienia tej globalnej współpracy. Działania na poziomie międzynarodowym są równie ważne dla zwiększenia konkurencyjności europejskiego przemysłu poprzez promowanie wdrażania nowych technologii i handlu nimi, na przykład poprzez opracowywanie światowych norm i wytycznych, oraz poprzez promowanie uznawania i wdrażania europejskich rozwiązań poza Europą.

Celem współpracy międzynarodowej w ramach programu „Horyzont 2020" będzie wzmocnienie unijnych ośrodków doskonałości i atrakcyjności Unii w zakresie badań naukowych, z myślą o wspólnym stawianiu czoła globalnym wyzwaniom, oraz o wspieraniu polityki zewnętrznej Unii. Współpraca międzynarodowa w ramach programu „Horyzont 2020" będzie w głównej mierze opierać się na współpracy z trzema głównymi grupami krajów:

(1) państwa uprzemysłowione i o gospodarkach wschodzących;

---

23 http://www.eurostars-eureka.eu/

24 http://www.eurekanetwork.org/

(2) państwa objęte procesem rozszerzenia oraz państwa objęte polityką sąsiedztwa; oraz

(3) kraje rozwijające się.

W stosownych przypadkach, program „Horyzont 2020" będzie promował współpracę na szczeblu regionalnym lub wielostronnym. Współpraca międzynarodowa w dziedzinie badań naukowych i innowacji stanowi kluczowy aspekt zobowiązań globalnych Unii i ma ważną rolę do odegrania w zakresie partnerstwa UE z krajami rozwijającymi się, które są często w sposób nieproporcjonalny narażone na skutki globalnych wyzwań. Współpraca ta będzie promować wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu oraz dążenie do osiągnięcia milenijnych celów rozwoju i innych celów uzgodnionych w ramach międzynarodowego zrównoważonego rozwoju.

Program „Horyzont 2020" będzie nadal realizowany zgodnie z zasadą ogólnej otwartości, przy jednoczesnym wspieraniu wzajemnego dostępu do programów realizowanych w państwach trzecich. Ponadto szereg ukierunkowanych działań będzie realizowany zgodnie ze strategicznym podejściem do współpracy międzynarodowej w oparciu o wspólne zainteresowania i wzajemne korzyści oraz z myślą o propagowaniu koordynacji i synergii z działaniami państw członkowskich. Środki specjalnego wsparcia mające na celu wsparcie strategicznego podejścia i procesu ustalania priorytetów mieszczą się w zakresie wyzwania „Integracyjne, innowacyjne i bezpieczne społeczeństwa".

8. UPOWSZECHNIANIE DOSKONAŁOŚCI I ROZSZERZANIE UCZESTNICTWA

Finansowanie w ramach programu „Horyzont 2020" nadal będzie przyznawane na podstawie konkurencyjnych zaproszeń do składania wniosków oraz poprzez niezależny i merytoryczny system wzajemnej oceny, prowadząc do wyboru tylko najlepszych projektów bez uwzględniania w jakikolwiek sposób kryterium rozmieszczenia geograficznego.

Takie podejście należy jednak uzupełnić środkami zapewniającymi otwarcie programu „Horyzont 2020" dla szerokiej grupy uczestników, w tym nowych podmiotów, oraz stawianie doskonałości na pierwszym miejscu wszędzie tam, gdzie mamy z nią do czynienia. Należy zatem dbać o talenty i wspierać je tak, aby ich rozwój prowadził do doskonałości, umożliwiając naukowcom i innowatorom w całej Europie korzystanie z instrumentów, sieci i finansowania w ramach programu „Horyzont 2020". W ramach tego procesu należy stworzyć bliskie powiązania z działaniami w sektorze szkolnictwa wyższego, w szczególności w zakresie programów „Erasmus dla wszystkich" i „Sojusz na rzecz wiedzy".

Finansowanie unijne pomogło w tworzeniu i upowszechnianiu doskonałości w całej Europie, zarówno w ramach 7PR jak i funduszy polityki spójności. Działania „Regiony wiedzy" oraz „Potencjał naukowo-badawczy" w ramach poświęconego budowie potencjału siódmego programu ramowego (7PR) spotkały się z dużym zainteresowaniem, jednak dowody wskazują, że skuteczniejsza byłaby realizacja podobnych działań w ramach polityki spójności[25].

W związku z tym Komisja proponuje bardziej przejrzysty podział pracy między programem „Horyzont 2020" i funduszami strukturalnymi, przy jednoczesnym wzmocnieniu wzajemnego

[25] Grupa ekspertów ds. synergii między 7PR, programem ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz funduszami polityki spójności, ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/seg-final_en.pdf

oddziaływania. Wsparcie dla regionów w rozwijaniu ich zdolności badawczych i innowacyjnych będzie udzielane w ramach polityki spójności, poprzez realizację koncepcji „inteligentnej specjalizacji" i uwzględnienie środków umożliwiających badaczom i innowatorom w całej Europie osiągnięcie poziomu doskonałości.

Środki uzupełniające w ramach programu „Horyzont 2020" będą miały na celu zwiększenie uczestnictwa w całym programie. Oznaczać to będzie zapewnienie lepszej koordynacji, współpracy i wymiany informacji między dwoma unijnymi programami finansowania. Wsparcie przyznawane będzie także w ramach celu „Integracyjne, innowacyjne i bezpieczne społeczeństwa" z przeznaczeniem na naukę i doradztwo w zakresie polityki w celu przeprowadzenia reformy polityki w dziedzinie badań i innowacji. W tym zakresie mieścić się będzie także tworzenie sieci kontaktów i programy partnerskie (twinning) przyczyniające się do ożywienia kontaktów między naukowcami i innowatorami we wszystkich państwach członkowskich i regionach. W ten sposób dążenie do doskonałości, które jest znamienną cechą programu „Horyzont 2020", w połączeniu z elementami służącymi budowie potencjału w ramach funduszy strukturalnych, umożliwi stworzenie ośrodków doskonałości i ich rozwój w regionach rozwijających się. Przyczynią się one do zwiększenia międzynarodowej atrakcyjności tych regionów oraz posłużą za ośrodki ich dalszego rozwoju gospodarczego. W tym zakresie należy również uwzględnić specyficzne warunki panujące w regionach najbardziej oddalonych.

9. DOKAŃCZANIE EUROPEJSKIEJ PRZESTRZENI BADAWCZEJ

Dokończenie europejskiej przestrzeni badawczej (ERA) jest pilnie konieczne w celu uniknięcia kosztownego nakładania się i niepotrzebnego powielania działań. Pociąga ono za sobą budowę prawdziwego jednolitego rynku w zakresie wiedzy, badań naukowych i innowacji, co umożliwi naukowcom, instytutom badawczym i przedsiębiorstwom funkcjonowanie, konkurowanie i współpracowanie ponad granicami. Kwestia wciąż istniejących luk zostanie rozwiązana przy pomocy europejskiej przestrzeni badawczej (EPB), która zostanie przedstawiona przez Komisję w roku 2012.

W ramach programu „Horyzont 2020" zwiększone zostanie wsparcie na rzecz promowania kariery i mobilności naukowców (w tym poprzez działania „Marie Curie") oraz na rzecz zapewnienia otwarcia dużych infrastruktur badawczych i wymiany kontaktów między nimi, a także wypracowania europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) „online". Aby przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności kariery naukowej, w ramach programu „Horyzont 2020" zwracać się będzie należytą uwagę na Europejską kartę naukowca oraz na Kodeks postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych, wraz z innymi istotnymi ramami odniesienia sformułowanymi w kontekście EPB, szanując przy tym ich niewiążący charakter. Podjęte zostaną dalsze działania w kierunku otwartego dostępu, aby zapewnić dostęp do wyników badań dla tych, którzy ich potrzebują. W ramach tych działań celem będzie także usunięcie przeszkód uniemożliwiających kobietom osiągnięcie sukcesu na drodze kariery naukowej. Komisja dołoży wszelkich starań, aby osiągnąć cel 40 % uczestnictwa kobiet w swoich strukturach doradczych i dopilnuje, aby różnice wynikające z płci zostały odzwierciedlone w treści zaproszeń do składania wniosków a w stosownych przypadkach także w ramach procesów oceny. Zwiększenie udziału kobiet poprawi jakość badań naukowych i innowacji oraz pomoże rozwiązać problem istniejącego deficytu wysoce wykwalifikowanych i doświadczonych naukowców, którzy są niezbędni dla zwiększenia europejskiej konkurencyjności i wzrostu gospodarczego.

W ramach celu „Integracyjne, innowacyjne i bezpieczne społeczeństwa” wspierana będzie koordynacja polityki na szczeblu europejskim, tak aby stworzyć silną bazę faktograficzną, która pomoże państwom członkowskim we wdrażaniu odpowiednich kombinacji strategii politycznych. Nowym środkiem będzie zawarcie w programach prac informacji o tym, w jaki sposób zapewnia się koordynację z krajowymi szczeblami finansowania badań i innowacji, dzięki czemu element ten stanie się przedmiotem dyskusji w ramach komitetów programowych.

W ramach programu „Horyzont 2020” promowane będzie podejście mające na celu łączenie oraz lewarowanie innych źródeł finansowania dzięki uproszczonemu programowi ERA-NET, zapewniającemu wsparcie w zakresie od koordynacji programów krajowych do współfinansowania wspólnych zaproszeń do składania wniosków. Jasny zestaw kryteriów dla wspólnych programów, o których mowa w art. 185, i wspólnych przedsięwzięć, o których mowa w art. 187, umożliwi realizację wzmocnionego zbioru inicjatyw, przy uwzględnieniu doświadczeń i ocen zebranych w ramach 7PR, jak również zmian w przepisach finansowych.

Inicjatywy w zakresie wspólnego planowania (JPI) przyniosły znaczącą zmianę w zakresie łączenia zasobów w celu osiągnięcia masy krytycznej dla procesu rozwiązywania problemów wspólnych dla poszczególnych państw członkowskich. Program „Horyzont 2020” wspomoże inicjatywy JPI w opracowywaniu ich strategicznych programów badań. W przypadkach, w których wyzwanie rozwiązywane poprzez inicjatywę JPI pokrywa się z priorytetami programu „Horyzont 2020”, dodatkowe wsparcie można uzyskać korzystając ze współfinansowania lub z ERA-NET. Nowe inicjatywy oparte na art. 185 będą rozpatrywane wyłącznie pod warunkiem, że istnieje wyraźne zobowiązanie ze strony państw członkowskich, a inicjatywa JPI charakteryzuje się potencjałem w zakresie szeroko zakrojonej współpracy oraz skalą i zakresem niezbędnymi dla wspierania pełnej integracji programów krajowych.

W oparciu o doświadczenia z partnerstw publiczno-prywatnych w ramach Europejskiego planu naprawy gospodarczej, rozszerzone zostaną możliwości ustanawiania takich partnerstw bez korzystania z nowych procedur legislacyjnych. Pozwoli to na realizację tego rodzaju inicjatyw w usprawniony sposób, zapewniając jednocześnie bardziej przejrzysty podział ról i obowiązków.

10. ZASPOKAJANIE NASZYCH WSPÓLNYCH AMBICJI

Europejscy podatnicy mają prawo wiedzieć, w jaki sposób inwestuje się ich pieniądze. Ze względu na to, że badania naukowe i innowacje mają kluczowe znaczenie dla przyszłości ludzi, ważne jest, aby informacje o działalności w zakresie badań i innowacji finansowanej w ramach programu „Horyzont 2020” dotarły do wiadomości ogółu społeczeństwa, ze wskazaniem w szczególności na wartość dodaną działania na szczeblu Unii. Dzięki temu społeczeństwo lepiej zrozumie podejmowane działania, bardziej zaangażuje się w nie i aktywniej uczestniczyć będzie w debacie na ich temat. Środki informacyjno-komunikacyjne stanowić będą w związku z tym integralny element procesu wdrażania programu „Horyzont 2020”.

Środki te będą również skupiać się na informowaniu decydentów, przedsiębiorstw, innowatorów i innych badaczy o wynikach badań, w tym na promowaniu otwartego dostępu.

Zaspokajanie naszych wspólnych ambicji, które stanowią podstawę strategii „Europa 2020” oraz inicjatywy „Unia innowacji”, wymaga realizacji ambitnych zamierzeń politycznych. Komisja jest przekonana, że jej wniosek dotyczący programu „Horyzont 2020” i radykalnych zmian, z którymi się on wiąże, umożliwi budżetowi Unii odegranie kluczowej roli we wprowadzaniu radykalnych zmian w zakresie funkcjonowania badań naukowych i innowacji, których Europa potrzebuje. Realizację programu „Horyzont 2020” przewidziano na okres do końca bieżącego dziesięciolecia. Zainicjowane w ramach tego programu projekty będą realizowane jeszcze w kolejnym dziesięcioleciu, a skutki finansowanie powinny być odczuwalne jeszcze dłużej. Jest to zatem prawdziwa inwestycja w przyszłość.